

Ajankohtaisia kuulumisia tulevaisuudesta

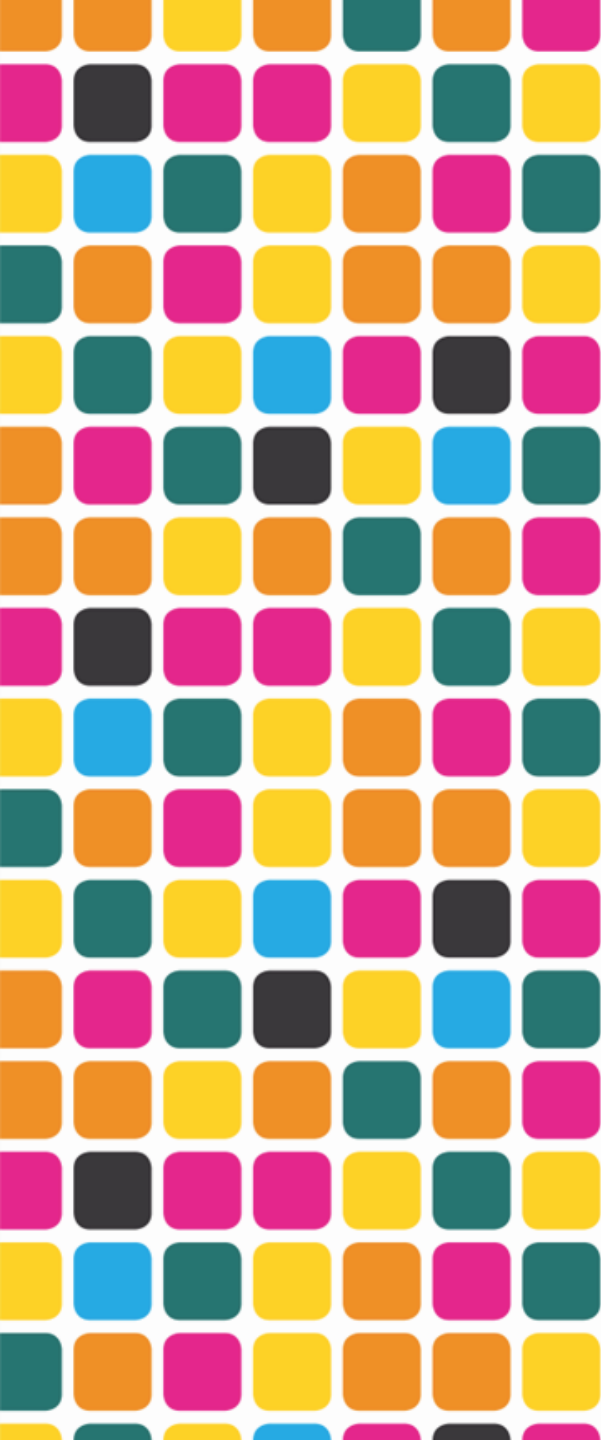
Tulevaisuuskahvit 23.4.2025

Noora Oluikpe & Tiina Rajala

Lukeva tulevaisuus -työpajat

- AKE Porvoon ja Lahden AKEn työpajakonsepti, jossa yhdistyvät lukutaitotyön kehittäminen, ennakointi ja demokratiatyö
- Tavoitteena herätellä osallistujia pohtimaan lukutaidon tulevaisuusnäkökulmia ja lisätä kirjastolaisten omaa tulevaisuusvaltaa ja toimijuutta
- Työpajat on tarkoitettu kirjastoille ja kirjastokimpoille

Osioita Lukeva tulevaisuus-työpajasta

3

1

Orientoituminen

POLAK-peli ja ohjattu keskustelu: Omat käsitykset lukemisesta ja lukemisen tulevaisuudesta

2

Taustoittaminen

Trendikortit lukutaidon valossa
Lukemisen signaaleja

3

Tulevaisuuden kuvittelu

Huoligalleria: Mikä lukemisessa huolettaa?
Millainen on toivottu lukemisen tulevaisuus?

4

Kohti toivottua tulevaisuutta

Mitä tekoja voin tehdä tulevaisuuden eteen?
Tuuppauskortit
Erätauko-keskustelu

Tuuppauskortit

Palkitse valinnasta

Muuta oletusvaihtoehtoa

Tuo esiin hyödyt yhteisölle

Vertaa muihin

Nimeä uudelleen

Muuta sijoittelua

Vetoa tunteisiin

Vetoa järkeen

Hyödynnä pelillisyyttä ja kilpailuviettä

Tee seuraukset näkyviksi

Korosta paikallisuutta

Korosta säästöjä ja talousnäkökulmaa

Tuo esiin hyödyt yksilölle

Tuo esiin hyödyt yhteiskunnalle

Tee esteitä huonoille valinnoille

Tee esteitä huonolle käyttäytymiselle

tuuppaus
KORTIT

Tuuppauskortit

Ohjaa perille

Näytä, mitä enemmistö
tekee

Hyödynnä FOMOa

Näytä esimerkkiä

5

Aseta aikaraja

Anna palautetta -
vahvista hyvää

Muokkaa osaksi
päiväritiineja

Aseta tavoitteita

Tee näkyväksi
lisäinformaation avulla

Luo omistajuutta ja
osallisuutta
"Olet osa ratkaisua"

Hyödynnä esikuvia

Tee siitä helppoa

Muistuta
oikeaan aikaan

Yksinkertaista viestiä

Houkuttele
ulkomuodolla

Tuo esiin
ympäristöystävällisyys

tuuppaus
KORTIT

Trendikorttigalleria

6

TRENDIKORTIT

TRENDKORT

- [Trendikorttigalleria](#)
- Trendikortteja vuodelta 2024 ja uusia kortteja

TRENDIPOIMINTOJA

Radikaalisti kestävä kirjasto

Neutraalista toimijasta aktiiviseksi ympäristökasvattajaksi

Mikä muuttuu?

Jatkuvat ympäristötuhot ja taloudelliset menetykset herättävät päättäjät toimimaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Kirjastoilla ja kulttuuritoimijoilla on näkyvä ympäristökasvatuksellinen rooli, joka mm. kirjataan kirjastolakiin. Jokaisessa kirjastossa on töissä ympäristöasioihin vihkiytynyt ammattilainen.

Kirjastotyössä korostuu muutoksen fasilitaattorina toimiminen. Kirjastot toimivat yhteisöjensä keskeisinä lainaamoina, joista voi lainata melkein mitä vain.

Muutosvoimat

Ilmastonmuutos
Kestävä kehitys
Muutosvastarinta
Muutosagentit

Avainsanat

kiertotalous
ympäristökasvatus
kirjastotyö
kantaottavuus

Esimerkkejä signaaleissa: Kirjastolaiset muutosagentteina ja aktivisteina, kiertotalouteen liittyvät palvelut lisääntyvät
Miten huomioidaan kirjastossa? Panostusta ympäristökasvatustyöhön, lisää koulutusta, keskusteluiden vetäminen

TRENDIPOIMINTOJA

Sosiaalinen kirjasto

8

Yhteiskunnan eriarvoistumisen myötä kirjastosta tulee merkittävä avuntarjoaja

Mikä muuttuu?

Eriarvoistumiskehitys jatkuu ja tuloerot kasvavat. Hallitus leikkaa tukia jo valmiiksi heikommin pärjääviltä.

Samaan aikaan myös kirjastojen rahoitusta leikataan, minkä vuoksi toiminta on vapaaehtoisten lahjoitusten varassa.

Eri toimijoiden yhteistyönä apua kuitenkin voidaan antaa. Kirjastossa voi tavata sosiaalityöntekijän tai päihdehoitajan. Kirjastot jakavat ruokaa ja vaatteita ja lainaavat arjen toiminnoissa tarvittavia välineitä.

Muutosvoimat

Eriarvoistuminen
Polarisaatio
Köyhyys
Mielenterveysongelmat
Päihdeongelmat

Avainsanat

kirjastot
sosiaalityö
hyväntekeväisyys
auttaminen

Esimerkkejä signaaleissa: Kodittomien ruoanlaitto ja ruokatarjoilut, uusi titteli kirjastososionomi, sosiaalityöntekijän päivystys
Miten huomioidaan kirjastossa? Toimintaohjeita ja koulutusta henkilökunnalle, yhteistyö eri toimijoiden välillä

TRENDIPOIMINTOJA

Kirjastonkäyttö ja lukeminen polarisoituu voimakkaasti, luottamus asiantuntijuuteen rapautuu

Mikä muuttuu?

Lukemisen polarisaatiokehitys jatkuu. Lukemisesta tulee elitistinen, yläluokkainen harrastus, jota kaikki eivät enää koe omakseen. Luettava siirtyy voimakkaasti kaupallisiin palveluihin.

Yhteiskunnallinen polarisoituminen heijastuu myös lukemiseen ja kirjaston käyttöön. Kulttuuri, lukeminen ja lukutaitotyö nähdään luksuspalveluina. Lukemiseen kannustavia aloitteita pidetään oman vapauden rajoittamisena. Asiantuntijoihin ei luoteta tiedonlähteinä.

Kirjasto ei ole kaikkien kirjasto ja sinne tulemisesta koetaan kirjastoahdistusta, koska toimiminen erilaisissa kulttuurilaitoksissa ei ole tuttua.

Elitistinen kirjasto

Muutosvoimat

Polarisaatio
Yhteiskuntarauhan
järkkyminen
Eriarvoisuus
Kaupallisuus
Kulttuurisota

Avainsanat

luottamuksen rapautuminen
lukijaidentiteetit
kirjastoahdistus

Esimerkkejä signaaleissa: Kirjastoahdistus, lukemiseen liittyvä uhmakkuus, pelko kirjastojen slummiutumisesta, luottamus asiantuntijoihin on rapautumassa

Miten huomioidaan kirjastossa? Lukukuilujen pienentäminen, eri käyttäjäryhmien tavoittaminen, jalkautuminen

TRENDIPOIMINTOJA

Personoitu kirjasto

10

Tekoäly ja teknologian kehitys auttavat kirjastoja tarjoamaan henkilökohtaisempaa sisältöä tekijänoikeuksienkin uhall

Mikä muuttuu?

Algoritmien ja kuplautumisen kehitys kiihtyy, ja ihmiset saavat yhä personoidumpaa sisältöä, oli sitten kysymys oppimisesta, ostoksista tai sosiaalisesta kanssakäymisestä.

Kirjastollakin on käytössään työkaluja, joiden avulla sisältöjä voidaan voimakkaammin kohdistaa henkilökohtaisten mieltymysten mukaan. Tekoäly mahdollistaa jopa kirjallisuuden ja tarinoiden muokkaamisen, roolihahmotkin voi valita omaan kuplaan sopiviksi.

Tekoälyn avulla voidaan vastata monikielisyyden haasteisiin ja tuottaa monikielistä materiaalia nopeasti.

Muutosvoimat

Teknologian kehitys
Tekoäly
Algoritmit
Lukemisen haasteet
Monikielisyys

Avainsanat

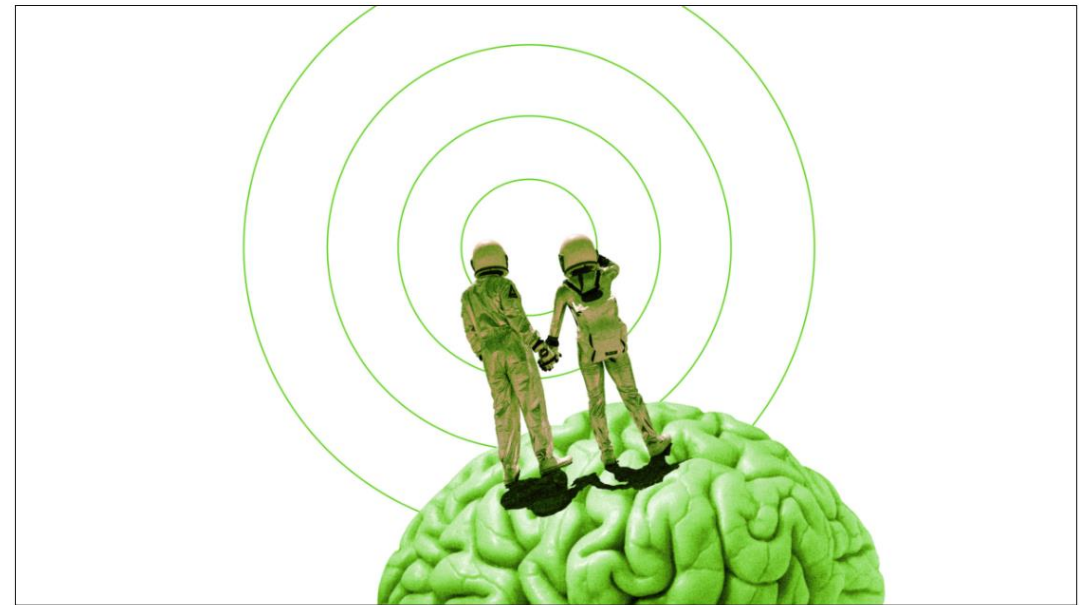
kirjastot
lukutaitotyö
suositteleva
erilaiset yleisöt

Esimerkkejä signaaleissa: Tekoälyllä ei ole hyvää makua, algoritmien personoimat palvelut, tekoälyllä personoidut tarinat
Miten huomioidaan kirjastossa? Suosittelevaosaamisen kehittäminen, tekoälyn tuntemus, lukemisen palvelumuotoilu

Sitran opas heikkojen signaalien havainnointiin

11

- Tammikuussa julkaistiin Sitran opas heikkojen signaalien havainnointiin
- Helposti lähestyttävä tapa keskustella tulevaisuudesta ja tehdä tulevaisuuteen liittyviä tekoja
- Valmiita työpohjia, joita voi käyttää pienimuotoiseen työpajailuun
- Heikkojen signaalien opas

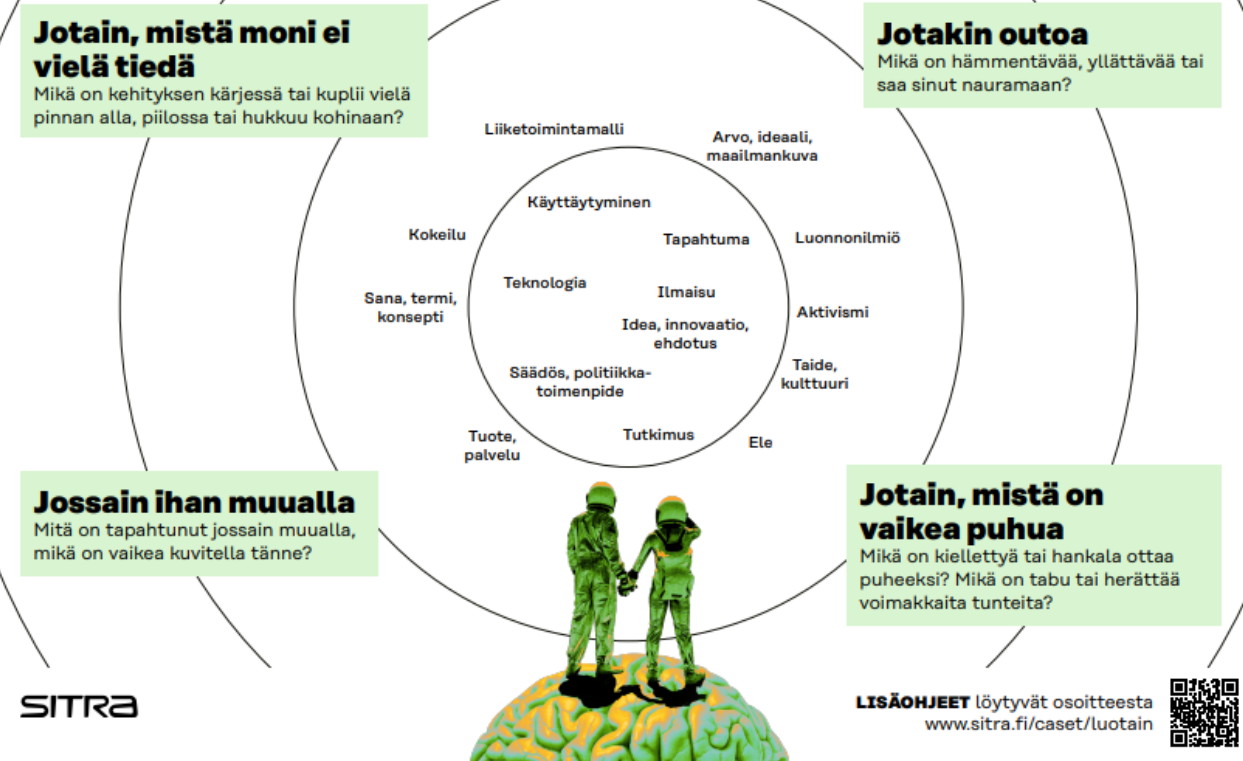
Kuva: Topias Dean, Sitra.

Lähetä heikko signaali
ja tutustu muiden keräämiin signaaleihin

Heikkoja signaaleja keräämään!

- **Valmistele ensin:** Pohdi rajausta ja näkökulmaa. Pohdi, keräätkö yksin ja yhdessä. Päätä, minne kerätty materiaali tallennetaan.
- **Kerää sitten signaaleja:** Käytä erilaisia lähteitä (uutiset, some, tutkijat, kaverin kommentit, työpaikkailmoitukset jne). Heikko signaali voi olla uusi tuote, palvelu, lainsäädäntö, arvoja, asenteita, mielipiteitä...

Heikot signaalit -luotain

Heikkoja signaaleja tulkitsemaan!

13

- **Tulkitse, mistä signaalit kertovat:** Pohdi, mitä signaalit kertovat nykyhetkestä tai tulevaisuudesta. Ryhmittele tarpeen mukaan.

Muutoksen ensioireet

Valittu signaali:

Ilmiön tunnistaminen

Mistä nykyhetken ilmiöstä tai ilmiöstä signaali kertoo?
Mikä on toisin kuin ennen?

Ilmiön vaikutukset

Mitä nykyhetken arvoja, asenteita, maailmankuvia tai "normaalina" pidettyä ilmiö haastaa?

Haasteet

Mitä tämä tarkoittaa meille?

Mahdollisuudet

SITRA

LISÄOHJEET löytyvät osoitteesta
www.sitra.fi/caset/muutoksen-ensioireet

Spekulointia tulevaisuuksilla: mitä, jos signaalista tulisi valtavirtaa?

Valittu signaali:

Pinnalla

Jos signaalista tulisi valtavirtaa, miten maailma muuttuisi? Minkälaisia rakenteita, organisaatioita, palveluita, ammatteja, esineitä jne. olisi?

Tuntuu tältä

Jos signaalista tulisi valtavirtaa, minkälaisia tunteita se herättäisi?

Pinnan alla

Jos signaalista tulisi valtavirtaa, miten ihmisten arvot, asenteet, maailmankuvat ja ajattelumallit muuttuisivat?

Kuulostaa tältä

Jos signaalista tulisi valtavirtaa, mitä ihmiset sanoisivat? Puhuja voi olla kuka tahansa: naapuri kadulla, päättäjän puheessaan, toimittaja radiossa jne.

SITRA

LISÄOHJEET löytyvät osoitteesta
www.sitra.fi/caset/spekuloi-tulevaisuuksilla

Tervetuloa Tulevaisuusjameille 11.-12.9.!

14

- Tulevaisuusjamit: Kirjastolaisten luova tulevaisuusleiri Ellivuorella Sastamalassa 11.-12.9.
- Yhteistyössä AKEPIKE, Lahden AKE ja AKE Porvoo
- AKE Porvoo ja Lahden AKE järjestävät kuljetusta alueelle ja tarjoavat majoituksen
- Torstain teemana: Radikaali luovuus ja kulttuurihyvinvointi, perjantaina tulevaisuusnäkökulmien käsittely monipuolisesti
- Tavoite: Tulevaisuuskokeiluihin kannustaminen kirjastoissa, tulevaisuusvallan lisääminen työntekijöiden ja asiakkaiden keskuudessa, tulevaisuustyöskentelyyn soveltuvien menetelmien testaaminen, tulevaisuuskeskusteluiden käyminen

Pirunlinna, Kuva: Outi Kytömäki

Tulevaisuusjameille

IFLA Trend Report 2024

15

- **Tietokäytännöt muuttuvat:** Tiedon käsittely ja jakaminen kehittyvät jatkuvasti.
- **Teknologiat, kuten tekoäly, muuttavat yhteiskuntaa:** Uudet teknologiat vaikuttavat merkittävästi kirjastoihin ja niiden palveluihin.
- **Luottamus neuvotellaan uudelleen:** Luottamus instituutioihin ja tietolähteisiin on murroksessa.
- **Taidot ja kyvyt monimutkaistuvat:** Kirjastotyöntekijöiltä vaaditaan yhä monipuolisempia taitoja.
- **Digitaaliset teknologiat jakautuvat epätasaisesti:** Kaikilla ei ole yhtäläistä pääsyä digitaalisiin resursseihin.
- **Tietojärjestelmät kuluttavat enemmän resursseja:** Tietotekniikan ympäristövaikutukset kasvavat.
- **Ihmiset etsivät yhteisöllisyyttä:** Kirjastot voivat toimia yhteisöllisyyden keskuksina.
- [Facing the future with confidence: IFLA Trend Report 2024 launched – IFLA](#)

A Skills Agenda for the Trend Report

16

- Tulevaisuuden taitojen ja osaamistarpeiden tarkastelu trendiraportin pohjalta
- <https://repository.ifla.org/server/api/core/bitstreams/14feb864-2026-4f48-b2ae-7c1c8c1985f7/content>

**A SKILLS AGENDA FOR
THE TREND REPORT**

Tulevaisuusajattelu osana Skills Agendaa

17

■ Mukana myös:

Futures thinking: “By futures thinking we should plan for the unexpected. This means being ready to step away from focusing only on the future that seems most likely to us today, and imagine different possibilities. These in turn can serve to test out whether our plans and strategies today are fit for purpose.”

**A SKILLS AGENDA FOR
THE TREND REPORT**